

Umsögn um frumvarp til laga um sviðslistir
Sendandi: Bandalag sjálfstæðra leikhúsa – SL
Netfang: leikhopar@leikhopar.is

Reykjavík, 13. nóvember 2019

150. löggjafarþing 2019–2020.
Þingskjal 305 — 276. mál.
Stjórnarfrumvarp.

Almennt um lagafrumvarpið

Það er margt ágætt í löngu tímabæru frumvarpi að nýjum sviðslistalögum. Það er t.a.m. fagnaðarefni að ný sviðslistalög nái yfir starfsemi Íslenska dansflokksins auk fyrirheita um þjóðaróperu sem ríkisstofnun. Mikilvægt er að þar sé að finna ákvæði um Kynningarmiðstöð sviðslista, en brýnt er að stíga þetta skref til fulls og koma á fót slíkri miðstöð hið fyrsta, enda verður hún sviðslistafólki bráðnaðsynleg lífæð.

Þjóðleikhússtjóri og listdansstjóri

Regluleg endurnýjun í listrænni stefnu er menningarstofnunum nauðsynleg og afar ánægjulegt að sjá skipunartíma þjóðleikhússtjóra og listdansstjóra takmarkaðan við tvö tímabil.

Þjóðleikhúsráð og listdansráð

Skýrar áherslur um skipan fagfólks í þjóðleikhúsráð og listdansráð eru mjög til bóta og gott að sjá undirstrikað mikilvægi þess að fagfólk í sviðslistum sitji í þessum ráðum til að tryggja að starfið sé á faglegum forsendum.

Samstarf stofnana og annarra sem sinna sviðslistum

Það er athyglisvert að ætla að binda í lög samstarf stofnana í sviðslistum. Í II. kafla um Þjóðleikhús (6. gr.) og III. kafla um Íslenska dansflokkinn (13. gr.) er kveðið á um að þessar tvær stofnanir skuli kosta kapps um samstarf við stofnanir, félög og aðra sem sinna sviðslistum með það að markmiði að auka fjölbreytni og skapa listrænan ávinning. Hér er í engu vikið að skuldbindingum eða ábyrgð stofnananna þegar til slíks samstarfs er stofnað, eins og að kjarasamningar sem stofnanirnar eru aðilar að séu virtir. Verði þetta leitt í lög þarf að útfæra vandlega hvernig slíku samstarfi skuli háttað, svo tryggt sé að ávinningurinn sem vikið er að sé gagnkvæmur og sjálfstæðir hópar og listamenn sem taka þátt í slíku samstarfi verði ekki hlunnfarnir.

Sviðslistasjóður og sviðslistaráð

Af gr. 15 og 16 og greinargerð um þær má lesa að sviðslistaráð sé fyrst og fremst nafnabreyting á leiklistarráði og framkvæmd laganna sé ekki ætlað að breyta eðli þess. Í 17. gr. er svo fjallað um sviðslistasjóð en ýmsar breytingar gerðar frá núverandi starfsemi leiklistarráðs. Framtíðarsýnin hlýtur vitanlega að vera sú að hér verði starfræktur öflugur sviðslistasjóður, svipaður að stærð, umfangi og verksviði og kvikmyndasjóður. Slíkt skref er þó ekki stigið í þessu frumvarpi. Þrátt fyrir góðan vilja er ýmislegt í þessari grein sem nauðsynlegt er að endurskoða. Samkvæmt greininni getur ýmis óskilgreind sviðslistastarfsemi fallið undir starfssvið sjóðsins. Það er augljóst af smæð núverandi sjóðs að ekki verður aukið við verksvið hans nema með umtalsverðri innspýtingu fjármuna, en engin slík áform er að sjá í frumvarpinu. Nú þegar er sár vöntun á fjármunum til þess

að hægt sé að reka sjóðinn af því afli sem þyrfti og alls ekki svigrúm til að fjölga styrkþegum, nema síður sé. Framlög til annars en uppsetningar- og þróunarstykja til sviðslistafólks, s.s. sérstakra verkefna, hátíða eða annarra fjárútláta sjóðsins verða á kostnað gæða verkefnanna og munu því veikja það umhverfi sem sviðslistirnar búa við í dag, sem getur varla verið vilji löggjafans.

SL hefur um langt skeið barist fyrir hækkun á framlagi hins opinbera til sjálfstæðs atvinnufólks í sviðlistum, enda kemur mikill meirihluti af frumsköpun og nýjum íslenskum verkum í sviðslistum þaðan. Sjálfstæðir hópar frumsýndu t.a.m. 72% af öllum nýjum íslenskum verkum á síðasta leikári og 93% allra sviðsverka sjálfstæðra hópa voru frumsköpun, þ.e. ný íslensk sviðsverk, á móti 40% prósent verka stofnana. Sjálfstætt starfandi sviðslistahópar fá hins vegar einungis tæp 8% af því opinbera fjármagni sem lagt er til sviðslista.

Í grein 17 er auk þess gert ráð fyrir að þóknun til fulltrúa og annar kostnaður af rekstri ráðsins greiðist úr sviðslistasjóði, þar sem núgildandi lög frá 1998 (IV. kafli 18. gr.) kveður á um að þóknun og kostnaður greiðist úr ríkissjóði. Sjóður sem er of lítill til að svara þeirri þörf sem honum er ætlað að sinna, tekur engum vísitöluhækkunum og lækkar eða stendur í stað milli ára. Það er einsýnt að án talsverðrar innspýtingar fjármuna munar um hverja einustu krónu úr þessum sjóði og þess vegna ósk okkar að þetta verði endurskoðað í takt við stjórnarsáttmálann og stigið raunverulegt skref í þá átt að skapa skilyrði fyrir fjölbreytni og frumkvæði á sviði lista.

Til upplýsingar er rétt að vekja athygli á að síðustu árin hefur það verið venjan að sömu einstaklingum sé falin úthlutun úr launasjóði sviðslistahópa og leiklistarráði. Þetta er gert að beiðni sviðlistamanna til að tryggja samræmi úthlutana listamannalauna og uppsetningarstyrkja. Það er í valdi ráðherra hverju sinni hvort þetta fyrirkomulag heldur áfram og þess vegna óskum við eftir því að á meðan sjóðirnir eru tveir verði settar leiðbeiningar um þetta í nefndarálit þingnefndar á eftirfarandi máta:

Meðan sviðslistafólki er gert að sækja um stuðning við verkefni sín til tveggja sjóða, þ.e. sviðslistasjóðs og launasjóðs sviðslistahópa, skal miða við að sviðslistaráð úthluti úr báðum sjóðunum, með það að markmiði að tryggja samræmi í úthlutun.

Skipun sviðslistaráðs

Í gildandi leiklistarlögum frá 1998 er kveðið á um að Bandalag sjálfstæðra leikhúsa (SL) tilnefni einn fulltrúa af þremur í leiklistarráð og Leiklistarsamband Íslands (nú Sviðslistasamband Íslands) einn. Í þessu frumvarpi er Sviðslistasambandinu hins vegar falið að tilnefna tvo en SL engan. Með þessu er verið að rjúfa beina aðkomu SL að skipan í ráðið. Við teljum mikilvægt að SL hafi sína rödd innan nýs sviðslistarráðs enda býr mesta þekkingin á eðli, umfangi og þróun sjálfstæðrar sviðlistastarfsemi hjá SL. Ella er nauðsynlegt að takmarka þessa tilnefningu við fagfélög innan SSI svo forsvarsmenn stofnana hafi ekki aðkomu að henni, sérstaklega þar sem nú stendur til að lögskylda þessar stofnanir til samstarfs við þá listamenn sem ráðið úthlutar fjármunum til.

Atvinnustarfsemi og áhugastarfsemi

17. gr. gerir ráð fyrir að setja í einn sjóð fjárveitingar til atvinnufólks og áhugafólks í sviðslistum. Áður hefur SL lagst gegn þessari tilhögun sem og Bandalag íslenskra leikfélaga. Gjörólíkar forsendur eru fyrir starfi atvinnufólks og áhugafólks í sviðslistum og því óráð að fela einum aðila mat umsókna og úthlutun til verkefna jafn ólíkra geira. Þegar atvinnufólk á í hlut er litið til ýmissa faglegra þátta verkefnisins og framþróunar einstakra greina innan sviðslista, en við úthlutanir til áhugahópa eru eðlilega önnur sjónarmið uppi t.d. byggðasjónarmið, félagsleg sjónarmið, þátttaka ólíkra aldurshópa og samstarf við stofnanir bæjar- eða sveitarfélags. Þess vegna er mælt með því að Bandalag íslenskra leikfélaga fái áfram að annast úthlutun til verkefna áhugafólks, eins og verið hefur fram að þessu og sviðslistaráð sjái um úthlutun úr sviðslistasjóði til verkefna atvinnuhópa. Þessu til viðbótar er kveðið á um það í greinargerð með frumvarpinu að fjárveiting til áhugafólks skuli að lágmarki vera 18%. Með þessu er löggjafinn hugsanlega að skuldbinda sig til þess að veita hlutfallslega meiri fjármunum til áhugaleikfélaga þegar kallinu um löngu tímabæra og bráðnauðsynlega hækkun á sviðslistasjóði verður svarað.

Kynningarmiðstöð sviðslista

Með frumvarpinu er mælt fyrir um heimild ráðherra til að fela þar til bærum aðila að annast hlutverk kynningarmiðstöðvar sviðslista, en hana sárvantar. Það hefur valdið því að sviðslistafólk hefur alltof lengi farið á mis við alþjóðleg tækifæri í sviðslistum vegna skorts á stuðningi við kynningarstarf og útrás sviðslista. Ákvæði 18. gr. er hins vegar óásættanlegt í ljósi þess að engar skuldbindingar fylgja því eða fjármagn til hinna brýnu verkefna. Stjórnvöld þurfa að tryggja sviðslistunum sömu skilyrði og aðrar listgreinar búa við hvað varðar kynningar og til þess þarf ákvæðið að vera afdráttarlaust og lýsa með efnislegum hætti inntaki þess starfs sem slíkri miðstöð væri ætlað að sinna.

Breytingartillögur

IV. kafli

Tillaga að breytingu á 15. gr um sviðslistaráð. Úrfelling á texta er ~~yfirstrikuð~~.

Viðbót í texta er **feitiletruð**. 15. gr. verði svohljóðandi:

15. gr.

Sviðslistaráð.

Ráðherra skipar þriggja manna sviðslistaráð til þriggja ára í senn. Sviðslistasamband Íslands tilnefnir ~~tvö fulltrúa~~ í ráðið **einn fulltrúa og Bandalag sjálfstæðra leikhúsa einn** en ráðherra skipar einn fulltrúa án tilnefningar og skal hann vera formaður. Varamenn skulu skipaðir á sama hátt. Óheimilt er að skipa sama aðalmann í sviðslistaráð lengur en tvö samfelld starfstímabil.

Tillaga að breytingu á 17. gr. um sviðslistasjóð. Úrfelling á texta er ~~yfirstrikuð~~.

Viðbót í texta er **feitiletruð**. 17. gr. verði svohljóðandi:

17. grein.

Sviðslistasjóður

Hlutverk sviðslistasjóðs er að **efla starfsemi atvinnuhópa og einstaklinga í íslenskum sviðslistum**. Íslenskar sviðslistir og kostnaðar verkefni sem falla undir hlutverk og starfsemi á sviði sviðslista. Sjóðurinn skiptist í tvær deildir, deild atvinnuhópa og deild ~~hugahópa~~ í sviðslistum. Sviðslistaráð gerir tillögur til ráðherra um stefnu og helstu áherslur í starfi sjóðsins til þriggja ára. ~~Ráðherra setur sviðslistasjóði reglur um auglýsingar meðferð umsókna og afgreiðslu þeirra.~~ Við mat á umsóknum úr sviðslistasjóði er sviðslistaráði heimilt að leita umsagnar fagaðila. Þóknun fulltrúa í sviðslistaráði og annar kostnaður af starfsemi ráðsins greiðist úr sviðslistasjóði **ríkissjóði**. Ákvarðanir sviðslistaráðs eru endanlegar á stjórnýslustigi og sæta ekki kærur til ráðherra.

Tillaga að breytingu á 18. grein um Kynningarmiðstöð sviðslista. Úrfelling á texta er ~~yfirstrikuð~~.

Viðbót í texta er **feitiletruð**. 18. grein verði svohljóðandi:

18. grein.

Kynningarmiðstöð sviðslista

Ráðherra ~~hefur heimild til fela þar til bærum aðila að kynna íslenskar sviðslistir hér á landi og erlendis~~ **skal starfrækja hér á landi Kynningarmiðstöð íslenskra sviðslista í samræmi við samþykktir Sviðslistasambands Íslands þar um, til að kynna íslenskar sviðslistir hérlandis** og erlendis og efla alþjóðlegt samstarf íslenskra sviðslistamanna og stofnana.

Ekki eru gerðar tillögur um frekari breytingar við frumvarp til laga um sviðslistir.

Virðingarfyllt
f.h. Bandalags sjálfstæðra leikhúsa - SL
Orri Huginn Ágústsson
formaður